

В А Д И М Л Е С И Ч

П О Е З І Ї

ВИДАВНИЦТВО „ОБНОВА”

Нью-Йорк

1954

WADYM LESYTCH

P O E M S

GOBLETS AND CELLS. ON THE EVE.

(In Ukrainian Language)

Обкладинка роботи

Я к о в а Г н і з д о в с ь к о г о

Друкарня „Дніпро”, Нью-Йорк, З. Д. А.

Printed in U. S. A.

КЕЛИХИ Й КЕЛІЇ

На прозелень душі лягло смеркання
і навпрость одгули вітри. Замовкли
весінних зривів ярі табуни.

— Ти чоло притисни до каменя,
щоб мислі ще не зжовклі
купались в росах осени.

І в синьотьмаві мерехтінні келії
крізь срібляне тремтіння павутиння
— **ти зустрічай всю мудрість тишини**
й шукай небес — **на блідосивій стелі,**
дарма, що серце тепло стигне
в порожній стужі чужини.

1953

Даремна гіркота чекання сіріє цвіллю.
Ячать у тиші проминання — лебеді білі.

Пливуть під небом непорушним в затони тіней
хвилини довгі і беззвучні, мов павутиння.

Знечев'я рівний сплав розтявши — блискіття вістря,
спурхне з лелітних уст тремтяче слів благовістя.

І кільчиться в німім триванні хвилин навислих
важке, брислате, наче камінь, — посів'я мислей.

І образи дзвінкої стрічі, струнких мережань, —
шукать пророснів у вічність в прозорих вежах.

Ростуть, виструнчуються вежі в далекі мандри,
а слово — втілення завершень... остане з нами.

1946

*
* *
*

В колонаду холодних будівль
ми вмуровуєм серце нештишне.
— і нам мариться зелень садів
і цвітіння оп'янливе вишні.

І ввижається нам — перелаз,
як минаємо сходи камінні
під аркадами, де підвелась
блудна сірява — баштами синіми.

І нам, наче здається на мить,
що над брамами кутими міста
черлень заходу — пристрасна мідь, —
пролітає разками намиста.

І якась незбагненність, мов тінь,
що видовжує форми реальні,
— багровіє в заломінах стін
і вогнями окрилює камінь.

1954

То не гегали гуси на вигоні,
не цвірінькали в синь — горобці,
— то хлопчина крилатими плигами
на піску, приспівуючи, сів.

І ці піски — вмить взялись пустинею,
що не зна верблюжих караван.
— Все кругом — крутилося з хлопчиною
в каруселі райдужних оман.

Пропливали хвилі, ген, за хвилями,
— а хлопчина — сірий бедуїн,
та й повік пустині округ нього вилягли,
— і без казки — він оставсь — один.

1953

*
* *
*

Коли дивлюсь понад дахи
й визорюю в туманах — далеч,
мені ввижаються шляхи,
що там, — далеко десь, остались.

Який же образ інший тут
і світ без рубежів, великий! . .
— Я ж бачу лиш — маленький кут.
у серці врізьблений навіки.

1952

*
* *

Та й затираються в пам'яті
риси облич найдорожчих!..
... Замела, замела тебе заметіль
сніговою порошею...

І у крижано білий метелиці,
проміж паморозь вихру скрипучу,
— шлях до тебе уповорот стелиться
над летючою кручею...

1954

В хуртечах і хвищі буремній,
як спротив — нещадному злу,
— вгрузає в розтерзану землю
смиренний, пощерблений плуг.

І скитське зерно філософій,
заховане в надрах ріллі,
росте в скам'янілості спокій
у заграві хижих політь.

Скверних кумирів невгавність,
причали рознузданих орд,
— потонуть, мов жбурнутий камінь,
в латаття застоєних вод.

І в брижі — безлика видимість
лиснїтиме сном веретен
про мріянь повісма невпинні,
що ми, не збагнувши, прядем.

1946

Нерозгадне, мов рана щемітна болить.
Ти не знаєш, куди із ним дітись.
Упадаєш хрестом під вагою молитв,
що сузір'ям опівночі світять.

Перелюднені ночі — самітні пливуть
шляхом місячним в твань каламуті
і снує сіть свою над тобою павук,
щоб у ній твою душу замкнути.

Ти не дайся спіймати в тенета ночей,
затисни кулаки — аж до болю!
Хай отрути прибій — в чорторий протече,
а ти — сам залишися з собою.

1953

Вітражі наших душ стоять
в холодному смерканні.
Десь розцвітає тиші сад
на яловому камені.

І ти вростаєш в цю тишіль
— прозорий і безбарвний,
і нишком гаснуть у душі
незаймані пожари.

І наче річки течія, —
— в незглибні океани
пливе бліда душа твоя,
щоб стрінути нестане.

1953

Ось ваготіє зерно в лоні скиб,
засіяне в неструдженій любові,
злеліяне в руках — сумирних і убогих.
Щоб дати плід, щоб дати хліб,
вростає у глив'яний глиб
під світом — неба голубого.
І вмить — нестримно пророста і височіє струнко
зелена парость — владний вияв, —
рокований і богоданий подарунок,
майбутній колос, ---
— незрушного ладу — передчугтя пожив'я.
І сизий колос спіє. Наливається ущерть
похміллям медовим і запашним дощем.
На вітру клониться -- жагою ваготи
і зерен чотками — молитву шелестить.

Молись ратаю! Із колоссям --- яросно молись!
Краплин дощу і сонця злив — проси, проси ти! --
— від граду, пошестей, вогню і воєн злих,
від голоду, від голоду неситого!

Молітеся усі, хто жив і мислить. І благословіте:
— хай зріють зерна — в золоті хліба, праматерні плоди,
щоб з надр землі порепаної, злом розбитої,
проріс барвінок молодий.
Щоб виросла земля, мов круглий хліб із зерен,
та стала хлібом, — хлібом для живих,
і на ясному повороті соняшного серпня
співала про врожаїв колосистий здвиг!

1946

*
* *
*

Віддалюється все реальне. Й овид
згасає, розпливається, мов дим.
А серце б'ється ще, мов знову,
удруге прагне бути молодим.

Але дарма. Життя кружляє колом
усе нових, невинних перемін.
— Мов метеори, — понад видноколом
тривожні душі тонуть в синь пустинь.

І стишені відходять, збувшись
всіх оболон і злих передчуттів.
— Кругом все, як було. І, як бувало, тужить
за тим, чого нема ніколи у житті.

1953

Ця ніч пройшла, як учта злих примар,
перекотилася, мов брила, у провалля.
Лиш — сіті павуки в кутках позаснували
і метушиться в них чиясь душа німа.

Години зойкнули і бевкнули на брук,
відм'явкали коти і відспівали півні,
— і сумерк десь прикляк у сутеринах в півній,
причаєний на дні — у келихах отрут.

Світанок, — кіт рудий з піднесеним хвостом,
до ніг приляг і м'яко розпростерся,
як прочуття солодких, теплих втом,
як світла тиша — перед громом серця.

1953

У безсонливій ночі причинні
сповідатимусь з пристрастей казки,
що померкла з очима блакитними
і з усмішкою юности згасла.

Та ім'я її, в тайні, зім'ятій,
наче вірш, цей найперший із перших,
збережу, як незайману святість,
як самотню довершеність.

У словах цих пізнаєш всю зрілість,
що тривожно застигла в мовчанні,
твою тугу роздаллям окрилить
і розп'яту розвіє світами.

Ти відчуєш всю вищість дорілу,
заворожену в ніжних границях,
що відділюють слово від тіла
і наказують тиші — молитися.

Із висот глядить спокій ікони,
розмальований золотом місяця,
що до вікон на вітрові дзвонить,
щоб до серця твого додзвониться.

Одкрій серце і слухай в чеканні,
одкрій серце від краю до краю,
і відчуєш на мить, як ширяють
твоїх обривів тіні незнані.

1939

*
* *
*

Понад вежі у зграях срібlistих
торохливі потвори нависли.

Прикидаючись в хор голубів,
вже визорюють в далечі пристань,
щоб в диму понад гул боротьби
рівним летом — крилато відплисти.

Вилітають вогні понад містом
і вже курява — кров'ю знялась.
Сторостерзана дзвонить земля
під блискучим шрапнелів намистом.

Дим двигтить над розчавленим містом.
І сивінь нерозгаданих істин
у раменах камінних хреста
із щербатих руїн передмістя
необорно на прю вироста.

1945

Простує тінь Євангелиста
в огненній атому грозі...
— І як нам, Боже, як молитися,
у кого прощення просить,
коли нависне згуба чорна
— і порятунку — нізвідкіль?...
Лиш хижо крякатиме ворон
в чаду руїн і кістяків.
Розчавлені осядуть мури,
шакал завіє уночі
під місяцем рудим і хмурым,
пропащим світом бродячи.
Розсиплеться папір у порох
і гримнуть мертво всі слова...
— лиш реготатиме у морок
чиясь кривава голова.
Гудітимуть зубасті вирви
у флейтах — висохлих кісток,
аж — вихор, вигарчавшись, вирве
із надр землі — душі шматок.

1952

І жовті й червоні плякати.
Людина між ними — німа.
І буде ще довго блукати
стоходами сласних оман.

І будуть давити ще мури
і тьмарити мозок — дими,
— аж світ цей — жорстокий, похмурий,
одного дня — згине самий.

Остане лиш — небо і води,
і десь — стоязикі вогні, --
— а світ, що у несвіт відходить,
розчавить серця кам'яні.

1954

*
* *
*

Життя пливе повз нас, і нас лиш заторкає,
мов віялом, крилом своєї течії.
І ми, — кришинки хвилювань безкраїх,
покорені — великості Твоїй.

Малий свій світ стискаємо в долонях —
(холоне в них — самотність наших серць),
тоді, окрилені, в незнаному полоні,
ми чуємо Твій всемогучий перст.

Знов іноді — заблукані якісь, бездомні,
шукаємо крізь протемінь Твій слід,
— і носимо у сутінках очей — Твою ікону,
Твій відсвіт — побування на землі.

Але, бува, в прозорі проблиски прозоріння,
вся наша ницість — невідлучна тінь,
до Тебе лине — у затишшя сині,
у інший світ — Твоєї самоти.

1953

Заквітли зорі, та й на морозі.
На Віфлеєм ген — проклався шлях.
Світ втих — ~~п~~орожній і заворожен,
ждучи на прихід свого короля.

Десь в яслах стайні, та й на пустиннім,
каміннім кряжі, поміж ярів,
— Марія-Мати — голубить сина
під синім небом в сяйві зорі.

Марія смирна, та ще й убога
стоїть у світлі, сама — зоря...
— віщує серце Їй перемогу,
і пісня Богу — світом ширя.

Із серця шепіт гарячий лине,
сплива бальзамом з Марії уст —
— і усміхається ось — на сіні
Її маленький син — Ісус...

1953

Хвилясто височіє день, мов соняшник над парканами.
Похило ринуть, тінями протикані, провулки.
Ідеш повз мур, що зеленіє сніддю, у замшілий
задвірок твого пополудня. Дикий виноград
звисає над порталом сірої будівлі,
що поміщає у своїм нутрі конкретну, точну цифру
людських істот. Пройшла крізь його кліті
рухома, незліченна многість, — і ніхто не повернувся.
Це все — статистика, але є образ ще один —
якоїсь іншої, нечуваної дійсности.
Він виринає у синіючих просвіттах вікон
і тремтить у шарудінні пороку,
що осипається світляно по кутках будівлі,
і сіє відсвітом таким, немов срібло лаврове
чорніючого в підземеллі — саркофага.

--- Будівля має всі реальні виміри.
Висока, довга і широка. Проте з-під листя
винограду — визирає ще один, —
як у картині Бекліна.
Умерлих Острів — це, повторений інакше.
Холодна, біла скам'янілість.
На вежі дрібонить невпинно — час,
замкнутий в коло циферблята.
День хилиться зажурено, мов соняшник.
Видовжуються тіні і провулки меркнуть.
У ромби — повертаються квадрати.
Ідеш приспішено, але цей день
вже --- за тобою.

1954

Прозора осінь ця. І дні, мов не тутешні.
Лисніє синява, сколихана
у плигах голубиних.
Над нами — віє прапор диму,
ця істина — минаємих хвилин.
— Ми майже дотикаємо тих оболон,
що наливається у них — сирію повнотою
овоч.
Це мудрий овоч осени. І ми,
побачивши його рум'яну,
веселкову барву,
похоплюємось розуміти
вічного у неповторнім --- світлі переміни.

1953

НА ПЕРЕДНІ

(недокінчена поема)

Ч А С Т И Н А П Е Р Ш А

Покотиться рокований, розколений, —
картатий атом, наче жереб.
І буде день — під брилами, під плитами, під колами,
— у кукурудзяних гаях пожовкне сонце щедre.
І тисячами, сотнями тисячів, і мільйонами
вогненних, окатих голів
і зубатих, наїжених паш —
— гострими ромбами гонені,
у горючих відламках землі,
метані з рублених пращ
навхрест, наліво, направо.
на рожу вітрів,
— безформні, криваві,
мов на Саломеї полумиску ситім
тисячі стятих, косматих голів
невідомих, убитих Хрестителів —
рудим зайнялися вогнем,
згорають крилатим пожаром
— безіменні маси і звали
життя, що було.
— Навала, навала, навала,
як кара, проречена кара
за зло!

На жовту рінь і бур'яни кипучі,
що проростають з бурих черепів,
— летять, гудуть і покручі і кручі,
просвердлюючи тишину степів.
Шматують вихри — тихі води річищ,
аж меркне в них — закам'яніле дно.
А чорторіїв, крутежів — не злічиш.
вони ж бушують і гримлять водно.
Туманами кружляють перериті всоте
кряжів затвердлі злами — і в огнях цвітуть, —
і десь — у блискавиць січні рясній — навпроти
несите сонце блудить налету.

І глобус — бовдур репаний, розхитаний, холодний
крутнеться шкереберть, впаде на дно безодні,
розсиплеться, мов грудка висохлої глини,
у рокоті розриву — стогоном застигне,
і лиш вітри гудітимуть у тьмяній порожнечі,
аж гряне хмурний мряковинний вечір.

Простягатимуть руки від себе
— а рук нема.
Йтимуть назустріч — даремно.
І болю, і радості, й серця — нема,
лиш — апокаліпсису темінь.
— Шукатиме брата — брат,
а мати — сина.
Шукатиме людину — людина,
викльованими очима, —
спершись розчахнутим плечем
до спопелілих речей,
що --- у вічності догорять.
Дотліють — з кістками і з черепом, що
непокірно вирощував горде ніщо, —
кістляву розхристану смерть
у хижій пурпурі химер,
— останньої в світі людини
невідхильну смерть.

— Даремно хтивий безум виростив на скелях
пахучу мислі брость, трудів ухмільний келих,
— даремно серце трепітне в чеканні вірнім
у флейтах кликало по сутінках печери,
луною одбивалося од скель у прірвах,
аж покотивсь — свавільний жереб, —
стоногий визволений звір —
незримий і зловісний атом,
— сназі і мислі у відплату
за вирощену віру прірв, —
і перекинув, перерив, розсипав, розчерпав
щербаті зріви скель та переливи гребель,

і сам-на-сам лишив свій твір —
із кости кість і кров із крові, —
мов мертву, скостенілу совість
на костирі людських офір.

А як звуглілий вечір тлів у тучах,
чотири тіні — чорні, апокаліптичні, —
повз обрій вигаслий, як вихор, пронеслись —
— і на далекому сонці, золотім і вічному,
у черлені квітучій
вогонь, мов кров, заблис.

Сліди всі щезли, зметені бурвієм...
холодна пуста — і неситий крик,
що вие, свистом вие,
і на вітрах невловно половіє,
пливе у безвість зледенілих криг
— і розпливається, мов дим, спроквола,
так, наче й не було його ніколи,
як не було — живучої землі,
лиш пляма крові
в соняшній системі
— і темінь
первородних мільйоноліть.

І Н Т Е Р В А Л П Е Р Ш И Й

Сірі піски зарінку
на мить, на хвилинку,
зеленим барвінком
встеля, —
не скрипку, не скриньку,
— кружля катеринку
земля.

Ой, іржаві потоки,
grimучі ростки...
Світ взявся під боки,
гуля — — —
Скрегочуть сороки,
танцює свій прокид
земля.

Ч А С Т И Н А Д Р У Г А

І прийдуть ще люди, як тіні.
І вийдуть із нор і печер
на стаї піщані пустині,
на обрію витлілий щерб,
і пальцями смирно гребтимуть
— похилені, з гранню в очах —
в бескетті і в яловій глині
на витертих тропях прочан,
що, в рядна загорнуті сірі,
серця непокірні несли,
мов полум'я рвійної віри,
у темну, застиглу далінь.
Шукатимуть в зернах піщаних,
у ріні розсипаних снів —
хоч тіні пилин Дарагана,
що в прах понеслась чужини.
Шукатимуть в крузі полярнім,
в скрипучих і білих снігах,
слідів дорогих, що намарне
їх ставила важко — нога
Драй-Хмари, Зерова і всіх тих,
що їм на ім'я леґіон
найвірніших.

Хай світить
їх душам — дзвінкий Оріон!

Ловитимуть в доках Одеси,
в затонах, де тінь заляка,
— сплав плюскоту з рублених весел
гребця оп'яніння — Влизька.
І сотні їх, сотні — незламних.
що впали під рокотом сальв
і вдунули душу у камінь,
щоб ідолом вічності став...

— Ходитимуть люди сумирні,
шукатимуть древніх слідів,
шляхів ластів'ячих у вирій,
і стрічок рвучких коляди, —
шукатимуть обік дороги,
де свідками лиш — полини, —
розсипаних слів Хвильового,
що терном розквітли вони.
І з голих холмовин, де верес
пожарище обрію скрив,
— побачити б ще раз, і ще раз,
як серце в багатті горить,
як серце згорає на попіл...
(О, серце тремких матерей!)
Злом — кинуте гридням під стспи,
розстріляне серце — горить!

А потім полинуть за обрій
повісмами рвійних вітрів —
всі пригоди болісні й скорбні
про сумерк земної зорі,
де тліли у іскрах вогнистих
народини й смерть внерозрив,
де повісті Євангелістів
на гонах німих пустарів
нешадно так прошелестіли
в приборях бурунних валів,
аж — слово сталося тілом
відкупленої землі...
І знов маячитимуть в тучах
хрести і розп'яття — і ось
знов вийде до трепітних учнів
з обличчям людини — Христос...

1947

© ၁၉၅၀၂၆ © မာဂျာ ဘာဂ်ဇ